

Sobre les llengües d'Europa, 1

Joan F. Mira

Ara que, amb uns estatuts i uns altres, discutits per tantes raons, es replantegen les idees al costat de les finances, potser hauríem de recordar també la part que hi ha d'ideologia en tot això, i especialment en un tema que ha estat poc debatut (ni a les Corts valencianes ni al Parlament de Catalunya), però que és absolutament central. Hauríem de recordar que les ideologies nacionals sempre miren endins, però també miren enfora: inclouen una perspectiva universal que imagina la humanitat com a composta per un nombre de societats, pobles, nacions, de "categoria" igual o equivalent, per tant, significa la definició del propi poble o nació com a membre igual, de fet o de dret, d'aquesta categoria universal. El reconeixement extern d'aquesta existència, en principi política, ha d'anar acompanyat, quan és el cas, del reconeixement i projecció dels trets que fan que la nació és la que és i no una altra, els trets que constitueixen la seua "distinció". Quan la nació (generalment vol dir l'estat, però no sempre) no pot afirmar la pròpia distinció amb una llengua pròpia i distintiva (perquè és compartida: l'alemany d'Àustria) no insisteix en la llengua, òbviament, com a factor de singularitat. Quan en té més d'una, i cap no és pròpia i exclusiva, tampoc no hi insistirà: en un cas com Bèlgica, perquè ni tan sols és clar que les dues comunitats lingüístiques formen la mateixa nació, ni cultural ni política; en el cas de Suïssa, perquè la nació política (cohesió ben real) no s'ha format sobre una base ni cultural ni lingüística, i perquè cap de les llengües és vista com "la" llengua nacional. Però són casos del tot excepcionals: la "norma" és que tots els nacionalismes (ideologies, o actuacions polítiques, des del poder o cap al poder), han posat la llengua en lloc primer i eminent de la combinació de trets propis i distintius que cal consolidar endins i fer reconèixer enfora. Entre altres raons, perquè no hi ha cap ideologia nacional europea que pugui concebre el propi poble com una creació recent, voluntarista i arbitrària, efecte només dels accidents de la història. Fora d'Europa, on sovint els estats més o menys autodefinits com a nacions són precisament producte dels accidents de la història, les ideologies nacionals fan estranyes adaptacions i connexions per esbrinar de quina manera, i des de quan, existeix, per exemple, un poble mexicà o paraguaià o senegalès. Però, dins d'Europa, i gairebé en tots els casos, les ideologies nacionals mantenen fermament que la nació moderna és el resultat i la continuació de l'existència real d'un poble antic (fins i tot en casos com Bèlgica i Suïssa: no hi havia ja, en temps de Juli Cèsar, el poble dels *belgae* i el poble dels *helvetii*?).

Llavors, no hi haurà mostra ni argument més eficaç i visible que la llengua, quan és pròpia i distintiva, per fonamentar aquesta realitat continuada i antiga: si fa cinc segles, o set o

deu, "ja hi havia" una llengua diferent, vol dir que "ja existia" un poble diferent. I si en aquest segle XIX o XX o XXI "encara" existeix la llengua, vol dir que encara hi ha poble: la continuïtat no s'ha dissolt, som els mateixos que érem. Potser no iguals que abans, però els mateixos. La moderada part de fantasia que aquesta creença suposa no li lleva, ans al contrari, ni un bri d'eficàcia ni de força mobilitzadora. I no li lleva tampoc força "moral" a l'argument que diu: existim i tenim llengua, som un "país amb llengua", i com que volem ser coneguts i reconeguts com a poble o país, volem també que es conega i reconega la seua llengua. Perquè si no se'ns reconeix la llengua, vol dir que no som reconeguts com a país. Presentar-se enfora "amb" l'idioma propi (*idioma* en grec vol dir això: la cosa pròpia) és l'altra cara de la correlació entre nació i llengua. Perquè abans, o simultàniament, cal fer-se o refer-se endins amb i a través de la llengua.

"Si fa cinc segles, o set o deu, 'ja hi havia' una llengua diferent, vol dir que 'ja existia' un poble diferent. I si en aquest segle XIX o XX o XXI 'encara' existeix la llengua, vol dir que encara hi ha poble: la continuïtat no s'ha dissolt, som els mateixos que érem. Potser no iguals que abans, però els mateixos. La moderada part de fantasia que aquesta creença suposa no li lleva, ans al contrari, ni un bri d'eficàcia ni de força mobilitzadora"